

TĂNG CƯỜNG BÌNH ĐẲNG GIỚI QUA HOẠT ĐỘNG THỂ THAO TRONG NHÀ TRƯỜNG

Vương Sỹ Đại

Khoa Lý luận Chính trị, Trường Đại học Kiểm sát

Tóm tắt: Bài viết phân tích vai trò của hoạt động thể thao trong việc thúc đẩy bình đẳng giới trong nhà trường. Thể thao không chỉ là lĩnh vực rèn luyện sức khỏe mà còn là môi trường giúp xóa bỏ định kiến giới, nâng cao vị thế nữ sinh và tạo dựng sự hòa nhập. Qua việc tổ chức các hoạt động thể thao đa dạng, công bằng và bao trùm, nhà trường có thể tạo điều kiện để cả nam và nữ học sinh cùng phát triển năng lực, phẩm chất, tinh thần đồng đội và tự tin thể hiện bản thân.

Từ khóa: bình đẳng giới, thể dục thể thao

PROMOTING GENDER EQUALITY THROUGH SCHOOL SPORTS ACTIVITIES

Vuong Sy Dai

Faculty of Political Theory, University of Procuracy

Abstract: This article analyzes the role of sports activities in promoting gender equality within schools. Sports not only serve as a means of physical training but also provide a platform to eliminate gender stereotypes, empower female students, and foster inclusion. By organizing diverse, fair, and inclusive sports activities, schools can create opportunities for both male and female students to develop their competencies, qualities, teamwork spirit, and self-confidence.

Keywords: gender equality, physical education and sports.

Nhận bài: 09/04/2025

Phản biện: 10/05/2025

Duyệt đăng: 14/05/2025

I. ĐẶT VẤN ĐỀ

Bình đẳng giới là mục tiêu quan trọng trong giáo dục hiện đại, góp phần xây dựng môi trường học tập công bằng và phát triển toàn diện cho học sinh. Tuy nhiên, trong thực tế, các định kiến giới vẫn tồn tại, đặc biệt trong lĩnh vực thể thao học đường – nơi học sinh nữ thường ít tham gia hoặc bị hạn chế bởi những rào cản vô hình. Thể thao không chỉ là hoạt động rèn luyện sức khỏe mà còn là công cụ hiệu quả để thúc đẩy sự tự tin, khả năng lãnh đạo và tinh thần hợp tác giữa các giới. Vì vậy, việc tăng cường bình đẳng giới thông qua hoạt động thể thao trong nhà trường là một hướng đi thiết thực, góp phần hiện thực hóa giáo dục toàn diện và phát triển bền vững. Bài viết tập trung phân tích vai trò của thể thao trong thúc đẩy bình đẳng giới, thực trạng hiện nay và đề xuất một số giải pháp phù hợp với môi trường giáo dục Việt Nam.

II. NỘI DUNG NGHIÊN CỨU

2.1. Khái niệm về bình đẳng giới trong giáo dục và thể thao học đường

Bình đẳng giới là một khái niệm mang tính nền tảng trong các chính sách phát triển bền vững và được hiểu là trạng thái mà trong đó nam giới và nữ giới có quyền, cơ hội và nghĩa vụ như nhau trong mọi lĩnh vực của đời sống xã hội, bao gồm giáo dục, kinh tế, chính trị, và văn hóa. Theo định nghĩa của Liên Hợp Quốc, bình đẳng giới không có nghĩa là nam và nữ trở nên giống nhau, mà là đảm bảo rằng quyền, trách nhiệm và cơ hội của nam và nữ không phụ thuộc vào giới tính của họ.

Trong lĩnh vực giáo dục, bình đẳng giới được thể hiện thông qua việc đảm bảo cho cả học sinh nam và nữ đều có cơ hội học tập, tiếp cận tri thức, tham gia các hoạt động giáo dục – đào tạo, phát triển năng lực cá nhân và được đối xử công bằng. Bình đẳng giới trong giáo dục không chỉ dừng lại ở việc tạo điều kiện học tập ngang nhau, mà còn hướng đến việc xóa bỏ những định kiến, rào cản xã hội và các chuẩn mực giới hạn sự phát triển của học sinh theo giới tính.

Trong thể thao học đường, bình đẳng giới được hiểu là việc học sinh mọi giới tính đều có cơ hội như nhau để tham gia, thể hiện năng lực và phát triển bản thân thông qua các hoạt động thể thao trong nhà trường. Điều này bao gồm việc tiếp cận công bằng các nguồn lực (sân bãi, trang thiết bị, huấn luyện viên), cơ hội tham gia thi đấu, tổ chức giải thể thao, cũng như việc xóa bỏ các khuôn mẫu định kiến như “thể thao là lĩnh vực của nam giới” hay “nữ sinh yếu ớt, không phù hợp với thể thao đối kháng”. Việc thúc đẩy bình đẳng giới trong thể thao học đường không chỉ giúp học sinh nữ nâng cao thể chất, tinh thần, sự tự tin và khả năng lãnh đạo, mà còn góp phần thay đổi nhận thức của cộng đồng học đường, tạo môi trường học tập hòa nhập, tôn trọng lẫn nhau giữa các giới. Đây là một phần quan trọng trong việc xây dựng văn hóa học đường tích cực và giáo dục toàn diện.

Như vậy, khái niệm bình đẳng giới trong giáo dục nói chung và trong hoạt động thể thao nói riêng không chỉ mang ý nghĩa pháp lý hay chính sách, mà còn là một nguyên tắc hành động, định

hướng cho việc tổ chức và phát triển các hoạt động sư phạm nhằm đảm bảo quyền lợi và cơ hội phát triển công bằng cho tất cả học sinh trong nhà trường.

2.2. Giải pháp tăng cường bình đẳng giới qua hoạt động thể thao

2.2.1. Đa dạng hóa và thiết kế lại chương trình thể thao theo hướng hòa nhập giới

Một trong những nguyên nhân khiến bình đẳng giới trong thể thao học đường chưa được đảm bảo là do chương trình giáo dục thể chất còn mang tính truyền thống, chưa thực sự phù hợp với nhu cầu, đặc điểm và hứng thú của học sinh nữ. Vì vậy, việc thiết kế lại chương trình theo hướng hòa nhập giới là bước đi cần thiết nhằm tạo môi trường thể thao công bằng, toàn diện cho tất cả học sinh.

Mở rộng các loại hình hoạt động thể thao phù hợp với đa dạng giới tính và sở thích: Thay vì tập trung vào một số môn thể thao quen thuộc như bóng đá, bóng rổ – vốn thường thu hút học sinh nam – chương trình cần mở rộng thêm các bộ môn như: cầu lông, bơi lội, yoga, aerobic, võ cổ truyền, khiêu vũ thể thao, thể dục nhịp điệu... Chú trọng đến những hoạt động thể chất có tính nghệ thuật và linh hoạt, giúp học sinh nữ cảm thấy hứng thú và dễ dàng tham gia hơn.

Thiết kế nội dung giảng dạy mang tính linh hoạt và lựa chọn: Cung cấp cho học sinh quyền lựa chọn môn học thể thao theo sở thích cá nhân thay vì áp dụng cứng nhắc một giáo án chung; Kết hợp giữa nội dung bắt buộc (rèn thể lực chung) và nội dung lựa chọn (theo nhóm sở thích), nhằm phát huy năng lực cá nhân và tạo động lực học tập cho học sinh ở mọi giới tính.

Đảm bảo yếu tố công bằng trong đánh giá và công nhận kết quả: Xây dựng tiêu chí đánh giá thành tích thể thao dựa trên sự tiến bộ, nỗ lực và kỹ năng cá nhân thay vì chỉ dựa vào thể lực; Có hình thức tuyên dương, khen thưởng đa dạng, ghi nhận đóng góp của học sinh nữ trong các hoạt động thể thao học đường để khích lệ và thúc đẩy sự tham gia tích cực.

Tích hợp giáo dục giới trong môn Giáo dục thể chất: Giáo viên cần kết hợp lồng ghép nội dung giáo dục bình đẳng giới, tôn trọng sự khác biệt, chống định kiến giới vào trong các bài học thể thao; Tạo môi trường học tập không phán xét, giúp học sinh cảm thấy tự tin khi thể hiện bản thân, bất kể giới tính.

Việc thiết kế chương trình thể thao theo hướng hòa nhập giới không chỉ góp phần tăng tỷ lệ tham gia của học sinh nữ, mà còn giúp học sinh nam

hiểu và tôn trọng sự khác biệt, từ đó xây dựng môi trường giáo dục thể chất công bằng, thân thiện và toàn diện.

2.2.2. Tổ chức các hoạt động thể thao mang tính toàn diện và bình đẳng giới

Việc tổ chức các hoạt động thể thao trong nhà trường cần hướng đến mục tiêu không chỉ rèn luyện thể chất mà còn tạo ra môi trường công bằng, nơi học sinh thuộc mọi giới tính đều có cơ hội tham gia, thể hiện và phát triển năng lực. Tổ chức thể thao theo hướng toàn diện và bình đẳng giới góp phần xóa bỏ rào cản tâm lý, định kiến và khuyến khích sự hòa nhập trong cộng đồng học sinh.

Thiết kế hoạt động thể thao theo hình thức hỗn hợp giới (mixed-gender): Khuyến khích tổ chức các giải đấu, trò chơi vận động theo nhóm nam - nữ kết hợp nhằm thúc đẩy sự hợp tác, chia sẻ và tôn trọng lẫn nhau; Các hình thức thi đấu tiếp sức, trò chơi liên hoàn hoặc các hoạt động đồng đội có thể giúp học sinh mọi giới tính cảm thấy thoải mái và bình đẳng khi tham gia.

Tăng cường tổ chức hoạt động ngoại khóa thể thao mở rộng: Tổ chức ngày hội thể thao, tuần lễ vận động học đường hoặc các CLB thể thao mở rộng chào đón mọi đối tượng học sinh tham gia, không phân biệt giới tính hay trình độ vận động; Tạo sân chơi thể thao định kỳ với các hình thức thi đấu phong phú, kết hợp yếu tố sáng tạo, nghệ thuật để phù hợp với đa dạng sở thích (như khiêu vũ thể thao, dân vũ, nhảy flashmob...).

Đảm bảo công bằng trong cơ hội tham gia và lãnh đạo: Mỗi học sinh, bất kể giới tính, cần được đảm bảo cơ hội tham gia thi đấu, làm đội trưởng, tổ chức sự kiện hoặc làm trọng tài – qua đó phát triển kỹ năng lãnh đạo và quản lý trong thể thao. Khuyến khích học sinh nữ tham gia vai trò tổ chức và điều hành hoạt động thể thao để tăng sự hiện diện và tiếng nói trong lĩnh vực này.

Tạo không gian thể thao an toàn, thân thiện và không định kiến: Trong quá trình tổ chức hoạt động, giáo viên cần khuyến khích tinh thần thi đấu tích cực, không chế giễu hay phân biệt học sinh yếu thể chất, đặc biệt là nữ sinh; Cần xây dựng văn hóa tôn trọng sự đa dạng trong hình thể, khả năng vận động, tránh áp lực thành tích hoặc kỳ vọng giới tính truyền thống.

Việc tổ chức hoạt động thể thao một cách toàn diện, bình đẳng và bao trùm sẽ không chỉ mang lại lợi ích về mặt thể chất mà còn góp phần xây dựng môi trường học đường văn minh, nơi học sinh học được sự tôn trọng lẫn nhau và cùng phát triển toàn diện về thể chất, tinh thần và xã hội.

2.2.3. Giáo dục nhận thức về bình đẳng giới thông qua thể thao

Giáo dục nhận thức về bình đẳng giới thông qua thể thao: Giáo dục bình đẳng giới không chỉ là việc cung cấp cơ hội tham gia đồng đều mà còn là quá trình nâng cao nhận thức, thay đổi tư duy và hành vi của học sinh về vai trò và giá trị của mọi giới trong xã hội. Thể thao học đường là một môi trường giàu tính tương tác, có khả năng tác động mạnh đến nhận thức và thái độ của học sinh. Do đó, việc lồng ghép giáo dục giới vào hoạt động thể thao là cách tiếp cận hiệu quả, thiết thực và mang tính giáo dục bền vững.

Tích hợp nội dung giáo dục giới trong giảng dạy môn Giáo dục thể chất: Trong quá trình giảng dạy, giáo viên cần sử dụng ngôn ngữ và ví dụ mang tính bao trùm, tránh thiên lệch giới tính hoặc định kiến như “môn này phù hợp với con trai”, “con gái yếu nên chỉ nên tập nhẹ”; Khuyến khích cả học sinh nam và nữ tham gia vào tất cả các hoạt động, thể hiện vai trò tích cực và công bằng trong luyện tập, thi đấu, hỗ trợ lẫn nhau.

Tổ chức hoạt động tuyên truyền, truyền thông về bình đẳng giới trong thể thao: Lồng ghép các chủ đề như “Phá vỡ định kiến giới qua thể thao”, “Tôn vinh nữ sinh tiêu biểu trong vận động”, “Vai trò của nam giới trong hỗ trợ bình đẳng giới” vào tuần lễ thể thao, lễ phát động phong trào rèn luyện thể chất; Sử dụng hình ảnh vận động viên nữ tiêu biểu, câu chuyện truyền cảm hứng từ thể thao để học sinh hiểu rằng giới tính không giới hạn năng lực hay cơ hội thành công.

Đưa nội dung giáo dục giới vào sinh hoạt lớp, hoạt động ngoại khóa liên quan đến thể thao: Tổ chức các buổi tọa đàm, thảo luận chuyên đề như: “Nam và nữ có quyền như nhau trong thể

thao?”, “Bạn nghĩ gì khi nữ sinh làm đội trưởng bóng đá?” để khơi dậy tư duy phản biện và nhìn nhận đa chiều về giới; Kết hợp các trò chơi vận động nhóm có yếu tố giáo dục như đóng vai, xử lý tình huống về bất bình đẳng giới trong môi trường thể thao học đường.

Bồi dưỡng nhận thức bình đẳng giới cho giáo viên thể chất và cán bộ quản lý: Tổ chức tập huấn, bồi dưỡng chuyên đề về giới và giáo dục hòa nhập giới cho giáo viên, đặc biệt là giáo viên Giáo dục thể chất, giúp họ trở thành lực lượng nòng cốt lan tỏa thông điệp về bình đẳng giới; Khuyến khích giáo viên phản ánh định kiến giới tiềm ẩn trong giáo án, trong cách tổ chức lớp học và thái độ đối với học sinh. Thông qua thể thao, học sinh có thể học cách hợp tác, chia sẻ, tôn trọng sự khác biệt – đây chính là nền tảng quan trọng để xây dựng nhận thức và hành vi bình đẳng giới một cách tự nhiên, bền vững và có tác động lâu dài trong đời sống cá nhân cũng như xã hội.

III. KẾT LUẬN

Bình đẳng giới trong thể thao học đường không chỉ là một đòi hỏi về công bằng trong giáo dục, mà còn là chìa khóa thúc đẩy sự phát triển toàn diện, nhân văn và bền vững cho thế hệ học sinh. Thể thao có tiềm năng lớn trong việc phá bỏ định kiến giới, nâng cao sự tự tin, kỹ năng xã hội và năng lực lãnh đạo cho cả học sinh nam và nữ. Để hiện thực hóa điều đó, nhà trường cần thiết kế chương trình giáo dục thể chất theo hướng hòa nhập giới, tổ chức hoạt động thể thao toàn diện, nâng cao nhận thức về bình đẳng giới, và phát huy vai trò của giáo viên như những tác nhân thay đổi. Việc tích hợp bình đẳng giới vào thể thao không chỉ tạo môi trường học tập công bằng mà còn góp phần xây dựng nền giáo dục khai phóng, bình đẳng và tiến bộ.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- Bộ Giáo dục và Đào tạo. (2020). *Hướng dẫn thực hiện nhiệm vụ giáo dục thể chất và thể thao trong trường học năm học 2020–2021*. Hà Nội.
- Nguyễn Thị Thu Hương. (2021). *Giới và giáo dục thể chất trong trường học phổ thông hiện nay*. Tạp chí Khoa học Giáo dục, số 189.
- Nguyễn Quốc Cường. (2020). *Thể thao học đường và phát triển bình đẳng giới trong giáo dục*. Tạp chí Giáo dục, số 489.
- Luật Bình đẳng giới. (2006). Quốc hội nước Cộng hòa Xã hội Chủ nghĩa Việt Nam, số 73/2006/QH11.